यद्भूतहितमत्यन्तं तत्सत्यमिति धारणा। विपर्य्ययकृतो धर्मः पश्य धर्मस्य सूक्ष्मतां। १२८४५
यत्करोत्यशुभं कर्म शुभं वा यदि सत्तम। अवश्यं तत् समाप्नोति पुरुषो नात्र संशयः।
विषमाञ्च दशां प्राप्तो देवान् गर्हति वै भृशं। आत्मनः कर्मदोषाणि न विजानात्यपण्डितः।
मूढो नैकृतिकश्चापि चपलश्च द्विजोत्तम। सुखदुःखविपर्य्यासान् सदा समुपपद्यते।
नैनं प्रज्ञा सुनीतं वा त्रायते नैव पौरुषं। योयमिच्छेद्यथा कामं तं तं कामं समाप्नुयात्।
यदि स्यादपराधीनं पौरुषस्य क्रियाफलं। संयताश्चापि दक्षाश्च मतिमन्तश्च मानवाः। १२८५०
दृश्यन्ते निष्फलाः सन्तः प्रहीनाः स्वस्वकर्मभिः। भूतानामपरः कश्चिद्धिंसायां सततोत्थितः।
वञ्चनायाञ्च लोकस्य स सुखो जीवते सदा। अचेष्टमपि चासीनं श्रीः कञ्चिदुपतिष्ठति।
कश्चित् कर्माणि कुर्व्वन् हि न प्राप्यमधिगच्छति। देवानिष्ट्वा तपः कृत्वा कृपणैः पुत्रगृद्धिभिः।
दशमासधृता गर्भे जायन्ते कुलपांसनाः। अपरे धनधान्यैश्च भोगैश्च पितृसञ्चितैः।
विपुलैरभिजायन्ते लब्धास्तैरेव मङ्गलैः। कर्मजा हि मनुष्याणां रोगा नास्त्यत्र संशयः। १२८५५
आधिभिश्चैव बाध्यन्ते व्याधैः क्षुद्रमृगा इव। ते चापि कुशलैर्व्वैद्यैर्निपुणैः सम्मतौषधैः।
व्याधयो विनिवार्य्यन्ते मृगा व्याधैरिव द्विज। येषामस्ति च भोक्तव्यं ग्रहणीदोषपीडिताः।
न शक्नुवन्ति ते भोक्तुं पश्य धर्मभृताम्बर। अपरे बाहुबलिनः क्लिश्यन्ति बहवो जनाः।
दुःखेन चाधिगच्छन्ति भोजनं द्विजसत्तम। इति लोकमनाक्रन्दं मोहशोकपरिप्लुतं।
स्रोतसाऽसकृदाक्षिप्तं ह्रियमाणं बलीयसा। न म्रियेयुर्न जीर्य्येयुः सर्व्वे स्युः सर्व्वकामिकाः। १२८६०
नाप्रियं प्रतिपद्येयुर्व्वशित्वं यदि वै भवेत्। उपर्य्युपरि लोकस्य सर्व्वो गन्तुं समीहते।
यतते च यथाशक्ति नच तद्वर्त्तते तथा। बहवः संप्रदृश्यन्ते तुल्यनक्षत्रमङ्गलाः।
महत्तु फलवैषम्यं दृश्यते कर्मसन्धिषु। न केचिदीशते ब्रह्मन् स्वयं ग्राह्यस्य सत्तम।
कर्मणा प्राकृतानां हि इह सिद्धिः प्रदृश्यते। यथा श्रुतिरियं ब्रह्मन् जीवः किल सनातनः।
शरीरमध्रुवं लोके सर्व्वेषां प्राणिनामिह। बध्यमाने शरीरे तु देहनाशो भवत्युत। १२८६५
जीवः संक्रमतेऽन्यत्र कर्मबन्धनिबन्धनः॥ ब्राह्मण उवाच ॥ कथं कर्मविदां श्रेष्ठ जीवो भवति शाश्वतः। एतदिच्छाम्यहं ज्ञातुं तत्त्वेन वदताम्बर।

॥ व्याध उवाच ॥ न जीवनाशोऽस्ति हि देहभेदे मिथ्यैतदाहुर्म्रियतीति मूढाः। जीवस्तुदेहान्तरितः प्रयाति दशार्द्धतैवास्य शरीरभेदः।

अन्यो हि नाश्नाति कृतं हि कर्म्म मनुष्यलोके मनुजस्य कश्चित्। यत्तेन किञ्चिद्धि कृतं हि कर्म्म तदश्नुते नास्ति कृतस्य नाशः।
सुपुण्यशीला हि भवन्ति पुण्या नराधमाः पापकृतो भवन्ति। नरोऽनुजातस्त्विह कर्म्मभिः स्वैस्ततः समुत्पद्यति भावितस्तैः।
॥ ब्राह्मण उवाच ॥ कथं संभवते योनौ कथं वा पुण्यपापयोः। जातीः पुण्यास्त्वपुण्याश्च कथं गच्छति सत्तम। १२८७०

॥ व्याध उवाच ॥ गर्भाधानसमायुक्तं कर्म्मेदं सम्प्रदृश्येत। समासेन तु ते क्षिप्रं प्रवक्ष्यामि द्विजोत्तम।
यथासम्भृतसम्भारः पुनरेव प्रजायते। शुभकृत् शुभयोनीषु पापकृत् पापयोनिषु। शुभैः प्रयोगैर्द्देवत्वं व्यामिश्रैर्मानुषो भवेत्।